

Asia: VN/9898/2021-75

Ehdotukset SUP-direktiivin täytäntöönpanoon liittyviksi asetuksiksi sekä uudeksi keräyspaperia koskevaksi asetukseksi

Lausunnonantajan lausunto

Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista

SUP-direktiivin 1 artiklan mukaan tavoitteena on: ehkäistä ja vähentää direktiivin soveltamisalaan kuuluvien muovituotteiden vaikutusta ympäristöön, erityisesti vesiympäristöön, ja ihmisten terveyteen sekä edistää siirtymistä kiertotalouteen, jossa käytetään innovatiivisia ja kestäviä liiketoimintamalleja, tuotteita ja materiaaleja, ja siten edistää myös sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa. Direktiivin 2 artiklan mukaan sen soveltamisalaan kuuluvat direktiivin liitteessä nimenomaisesti luetellut kertakäyttöiset muovituotteet, kaikki oxo-hajoavasta muovista valmistetut tuotteet sekä kaikki muovia sisältävät kalastusvälineet. Direktiivin resitaalin 25 mukaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvat muovituotteet ovat muovituotteita, joita useimmin löytyy roskana EU:n rannoilta, jotta toimet voitaisiin keskittää sinne, missä niitä eniten tarvitaan.

Kalastusvälineellä tarkoitetaan direktiivissä esinettä tai laitteen osaa, jota käytetään kalastuksessa tai vesiviljelyssä meren elollisten luonnonvarojen pyyntiin tai kasvattamiseen tai joka kelluu merenpinnalla ja jolla pyritään houkuttelemaan ja pyytämään tai kasvattamaan tällaisia meren elollisia luonnonvaroja.

Kalastusvälinejätteellä tarkoitetaan direktiivissä kalastusvälineitä tai niiden osia, jotka kuuluvat direktiivin 2008/98/EY 3 artiklan 1 kohdassa esitetyn jätteen määritelmän soveltamisalaan, mukaan lukien kaikki osat, aineet tai materiaalit, jotka olivat osa kyseistä kalastusvälinettä tai liitettynä siihen, kun se hävitettiin, hylätyt ja kadonneet kalastusvälineet mukaan luettuina.

SVK huomauttaa kalastusvälineiden poikkeavan muista luetelluista tuotteista siten, että ne eivät ole kertakäyttöisiä.

Valtioneuvoston asetus muovia sisältävistä kalastusvälineistä

Aiemmassa SUP-direktiiviä koskevassa hallituksen 23.12.2021 antaman esityksen perusteluissa viitattiin kappaleessa 3.1.3 Roskan lähteet ja reitit Luonnonvarakeskuksen (Luke) arvioihin kalastuksen muoviroskan määrästä. Ne on myös koottu Kalastus ja kalankasvatus muoviroskan lähteenä Itämerellä -selvitykseen, jonka tuloksien mukaan koko Suomen merialueen kalastuksen makromuoviroskan määrä on 2,5 tonnia (sisältäen vain muovin painon) vuodessa. Tästä kaupallisen kalastuksen osuus oli yksi tonni ja vapaa-ajan verkkokalastuksen määrä 1,5 tonnia. SVK:n tulkinnan mukaan selvityksessä on nostettu esiin keskeisimmät kalastuksen muoviroskaa aiheuttavat muodot, eikä vapakalastus niihin kuulu. Samassa HE:n kappaleessa onkin todettu muovia sisältävien kalastusvälineiden aiheuttamasta roskaantumisen seuraavaa: ”Roskaantumisen kannalta olennaisimmat kalastusvälineryhmät ovat ammattikalastuksen ja vapaa-ajan kalastuksen verkot sekä toisena olennaisena tuotteena polystyreenistä valmistetut säilytys- ja kuljetuslaatikot, jotka eivät kuitenkaan kuulu SUP-direktiivin piiriin.”

Lisäksi direktiivin tavoitteissa on todettu, että: ”Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat muovituotteet ovat muovituotteita, joita useimmin löytyy roskana EU:n rannoilta”. SVK katsoo, ettei SUP-direktiiviä tule kansallisessa toimeenpanossa soveltaa vapakalastuksessa käytettäviin välineisiin, koska ne eivät kuulu roskaantumisen kannalta olennaisimpiin kalastusvälineryhmiin. SVK:n mukaan käytössä olevaa tietoon nojaten SUP-direktiivi tulee rajata koskemaan kalastusvälineiden osalta vain kaupallisessa ja vapaa-ajan kalastuksessa käytettäviä pyydyksiä, joita useimmiten löytyy roskana niin EU:n kuin Suomenkin rannoilta taikka vesistä.

2 § Kalastusvälinejätteen erilliskeräystavoite

Esitettävän pykälän mukaan: ” Muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajien on yhdessä huolehdittava siitä, että muovia sisältävää kalastusvälinejätettä erilliskerätään kierrätystä varten vähintään määrä, joka vastaa 10 painoprosenttia tuottajien vuosittain markkinoille saattamien muovia sisältävien kalastusvälineiden määrästä.” SVK:n näkemys on, että vapakalastusvälineiden osalta 10 % vuosittainen keräysvelvoite on epärealistisen suuri. Kalastusvälineet ovat arvokkaita ja vapakalastajat pitävät hyvää huolta välineistään. Niitä käytetään keskimäärin useita vuosia ja jopa vuosikymmeniä, joten esitettävä 10 % keräystaso voi olla jopa suurempi, kuin minkä verran vuosittain myytävästä muovia sisältävästä kalastusvälineistöstä päätyy jätelain määritelmän mukaiseksi kalastusvälinejätteeksi yhden vuoden kuluessa, kun pakkauksia ei lasketa mukaan. Keräystasoa määritettäessä on myös otettava huomioon, että edellä mainittuun määritelmään lasketaan mukaan hylätyt ja kadonneet kalastusvälineet, joilta ei täysin voida koskaan välttyä. Lisäksi iso osa vapaa-ajankalastuksen muovijätteestä toimitetaan tulevaisuudessakin varmasti, ja SUP-direktiivin toimeenpanon laajuudesta huolimatta, jätehuoltopisteiden jäte- ja kierrätysastioihin, esimerkkinä metallinkeräykseen toimitettavat vain pieneltä osin muovia sisältävät välineet. Tämä osuus ei siis tulisi näkymään, kun Suomi raportoi EU:lle kerätyn jätteen määriä ja arvioi keräyksen onnistumista. SVK arvioi voitavan jo nyt sanoa, että kalastusvälinejätekeräyksellä ei vapakalastuksesta tultaisi vuosittain saamaan kokoon esitettyä 10 prosentin jätemäärää, mikäli direktiivin kansallisessa toimeenpanossa siihen päätetään sisällyttää myös vapakalastusvälineet. SVK esittää, että pykälään kirjattu keräystavoite rajataan koskemaan vain 4 pykälän 1 momentissa tarkoitettua pyydysjätettä sekä 3 momentissa tarkoitettua vesiviljelyjätettä.

4 § Erilaisten kalastusvälinejätteen vastaanoton järjestäminen

Vapaa-ajankalastuksen edellytyksenä ovat puhtaat vedet ja terveet kalakannat, ja vapaa-ajankalastajat haluavat omilla toimillaan edistää niiden ylläpitoa ja vahvistamista. SVK katsoo, että SUP-direktiivin sinänsä kannatettavasta tavoitteesta huolimatta SUP-direktiivin tavoitteet ovat vapakalastusvälineiden osalta paremmin saavutettavissa vapaa-ajankalatalouden toimijoiden vapaaehtoisin toimin.

Mikäli SVK:n edellä tekemästä esityksestä huolimatta SUP-direktiiviä sovelletaan kansallisessa toimeenpanossa myös vapakalastuksessa käytettäviin välineisiin, kannattaa SVK tässä kohdassa esitettyä tapaa vapakalastuksessa syntyvän jätteen keräämiseksi. SVK:n katsoo aiemman lausuntonsa mukaisesti, että näkyvät kampanjat ovat tehokkain tapa kerätä ja kierrättää vapakalastuksen kalastusvälinejätettä sekä lisätä niiden uusiokäyttöä. Lisäksi kalastusväline- ja myös pakkausjätteen päätymistä rannoille ja vesistöihin voidaan parhaiten vähentää viestintä- ja tiedotuskampanjoiden avulla.

Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista

-

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus juomapakkauksista annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus keräyspaperin erilliskeräyksestä ja kierrätyksestä

-

Saari Olli
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö